

ЕТАПИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО РОЗВИТКУ ПЕДОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

Т. В. Янченко, канд. пед. наук

Аналіз джерельної бази та історіографії науково-практичного розвитку педології в Україні дали підстави для обґрунтування його етапів. З огляду на короткочасність існування педології, ми означили зміни в її розвитку не як періоди, що свідчать про достатню тривалість розгортання певного процесу, а як етапи, що є складниками досліджуваного феномену, характеризують і деталізують його. В основу запропонованої періодизації покладено особливості розвитку педології, генези психолого-педагогічної думки та системи освіти, що були пов'язані з політичною історією та зумовленим нею соціально-економічним і культурним поступом держави та суспільства:

I етап – 1901 – 1919 рр. – становлення педології на теренах України. Його початок зумовлений діяльністю психологічної лабораторії і психологічного семінару при Київському університеті, очолюваних І. Сікорським і Г. Челпановим, які почали здійснювати дослідження у галузі психології дитинства. Цей період характеризується появою в Україні перших оригінальних праць з педології (Я. Чепіга «Педологія або наука про дітей», 1911 р.) і перших педологічних закладів (Педологічний інститут в Одесі, 1914 р. та Педологічний музей у Харкові, 1915 р.).

II етап – 1920 – 1923 рр. – науково-теоретичне оформлення педології та початок її практичного втілення в умовах розмаїття ідей. Його початок зумовлений встановленням в Україні радянської влади, яка обрала педологію основою розвитку нової школи та формування «нової» людини. Педологія в Україні набула значного поширення: з'явилися наукові розвідки українських учених С. Ананьїна «Педологія» та М. Тарасевича «Педологія та її значення у сучасному педагогічному будівництві»; українською мовою були видані «Основи педології» Е. Кіркпатріка, «Педологія» М. Рум'янцева та інші праці; в журналах публікувалися реферати досліджень зарубіжних педологів. Були створені і почали діяти кафедри педології та досвідно-педологічні станції.

III етап – 1924 – 1929 рр. – радянська педологія та її «тріумфальна хода» в радянській Україні. Початок етапу пов'язаний з Всеросійським з'їздом з педології, експериментальної педагогіки та психоневрології (Петроград, січень 1924 р.), у роботі якого брали активну участь педологи з України. Впродовж цього етапу було створено «нову» педологію, яка досліджувала не тільки психофізичну організацію дитини, а й її соціальне середовище, дитячий колектив, можливості впливу на них.

IV етап – 1930 – 1936 рр. – політизація та ідеологізація змісту педології, її рух до руйнації та саморуйнації. Початок етапу співпадає з проведенням Першого Всесоюзного з'їзду з вивчення поведінки людини (Ленінград, січень 1930 р.), що засвідчив початок знищення педології як у Радянському Союзі, так і в Україні. Його завершення, як і завершення існування педології, стали безпосереднім наслідком Постанови ЦК ВКП(б) «Про педологічні переорієнтації в системі Наркомосів» від 4 липня 1936 р.